

**Obchodní a ekonomická spolupráce mezi ČR a Ukrajinou
(smluvní základna)**

V současnosti jsou bilaterální vztahy v obchodně ekonomické oblastí mezi ČR a Ukrajinou regulovány následujícími smluvními dokumenty:

- Smlouva o partnerských vztazích a spolupráci /podepsána prezidenty obou států v dubnu 1995 v Praze/;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o obchodně ekonomických vztazích a vědeckotechnické spolupráci, Praha, 17.3. 1994;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o podpoře a ochraně investic;
- Dohoda mezi Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví České republiky a Státním výborem Ukrajiny pro normalizaci, metrologii a certifikaci o vzájemném uznávání výsledků posuzování shody, Praha, 4. 12. 1996;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci v oblasti veterinární, Praha, 28. 1. 1997;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci na úseku karantény a ochrany rostlin, Praha, 28. 1. 1997;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajinou o vzájemné pomoci v celních otázkách, Praha, 19. 3. 1997;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o mezinárodní silniční dopravě, Kyjev, 1. 7. 1997;
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňových úniků v oboru daní z příjmů a majetku, Kyjev, 30. 6. 1997;
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o letecké dopravě, Kyjev, 1. 7. 1997;
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o podmínkách dokončení realizace po 1. lednu 1992 na území Ukrajiny "Dohody mezi vládou ČSSR a vládou SSSR o spolupráci při osvojení Jamburského naleziště plynu, výstavbě dálkového plynovodu Jamburg - západní hranice SSSR a objektů Uralského plynárenského komplexu a s tím spojených dodávkách zemního plynu ze SSSR do ČSSR" ze 16. prosince 1985, Kyjev, 30. 6. 1997;
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o spolupráci v oblasti jaderné energetiky a jaderného průmyslu, Kyjev, 30. 6. 1997;
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, terorismu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, Kyjev, 30. 6. 1997;
- Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Ukrajiny o spolupráci v oblastí školství a vědy na léta 1997 -1999, Kyjev, 1. 7. 1997;
- Dohoda mezi vládou ČR, RF, SR a Ukrajiny o spolupráci v oblasti přepravy jaderných materiálů mezi ČR a RF přes území SR a území Ukrajiny;
- Protokol o poskytování úvěrů na financování vývozu zboží a služeb z České republiky na Ukrajinu.

Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let /mil. USD/

	1996	1997	1998	1999	2000
Vývoz z ČR	222,8	227,5	214,8	120,5	144,1
Dovoz	216,2	195,9	214,3	173,7	235,9
Obrat	439,1	423,4	429,1	294,2	380,0
Bilance	+ 6,6	+ 31,6	+ 0,5	-53,2	- 91,8

Komoditní struktura Českého dovozu/vývozu

	Nomenklatura SITC	Podíl na			
		Dovozu		Vývozu	
		1999	2000	1999	2000
0	Potraviny a živá zvířata	0,6	0,2	5,8	7,8
1	Nápoje a tabák	0,0	0,0	0,2	0,0
2	Surové minerály, nepoživatelné s výjimkou paliv	56,5	93,2	2,0	1,6
3	Nerostná paliva, mazadla a příbuzné materiály	5,1	3,5	0,4	2,7
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,0	0,0	0,1	0,0
2	Chemikálie a tržní výrobky jinak netříděné	6,2	0,4	17,3	17,0
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	23,4	2,7	22,4	18,9
7	Stroje a přepravní zařízení	6,7	0,0	38,2	42,7
8	Různé průmyslové výrobky	1,4	0,0	13,6	9,3

Spektrum dovozu z Ukrajiny do ČR tvoří několik výrazných toků zboží, jež mají charakter surovin a polotovarů, určených k dalšímu zpracování. Pro ilustraci - v roce 2000 tvořil dovoz železné rudy z hodnotového hlediska 54% a prvních deset dovážených druhů zboží /železná ruda, válcované výrobky ze železa, černouhelný dehet, hliník včetně Šrotu, ropné destiláty, ferosutiny, titanová ruda, dřevo a kyseliny/ tvořilo 85% celkového dovozu z Ukrajiny. Celkový dovoz tvořil 235,9 milionu USD. Při dovozu uvedených položek jsou uplatňována minimální /někdy nulová/ tarifní dovozní omezení.

Na druhé straně je český vývoz na Ukrajinu při celkovém objemu 144 milionu USD tvořen několikanásobně větším počtem položek, které jsou v celkové struktuře rozloženy rovnoměrněji. Jedná se převážně o zboží s vyšší přidanou hodnotou /široká škála strojírenských výrobků, spotřební zboží, léky apod./. Kromě vyšších tarifních omezení jsou čeští vývozci daleko častěji nuceni překonávat i netarifní překážky související především s certifikací vyvážených výrobků apod.

Perspektivní odvětví pro české exportéry

V souladu s různými vládními programy je na Ukrajině zvýšená pozornost věnována rozvoji několika průmyslových odvětví. Jedná se především o potravinářský průmysl, zemědělskou výrobu, textilní, kožedělný a obuvnický průmysl, dřevařský průmysl a výrobu nábytku, papírenský průmysl, chemický průmysl, strojírenství, stavebnictví a ochranu Životního prostředí. Na uvedená odvětví by se měly zaměřit české výrobní podniky a vývozní organizace.

Nadále se může udržovat zájem o dodávky strojů, a zařízení všeobecně užívaných v průmyslu. Kromě jiných, především v odvětví potravinářského průmyslu rostou potřeby modernizace výroby, což vyvolává poptávku po dodávkách potravinářských strojů a materiálů /stroje k přípravě a výrobě potravin a nápojů, stroje pro mlýnský průmysl a ke zpracování obilnin, balící stroje a obalové materiály/.

Mezi další průmyslová odvětví, která mohou do budoucna zvyšovat poptávku po strojních zařízeních dovážených z ČR, patří papírenský a polygrafický průmysl /stroje pro ofsetový tisk, stroje pro papírny a celulózky, novinový a kancelářský papír/, textilní, kožedělný a obuvnický průmysl /stroje na zpracování kůže, stroje k výrobě a opravám obuvi, textilní stroje/, energetika /generátory elektrické energie, kotle na výrobu páry/, kovo obrábění /tryskové kovo obráběcí stroje/. V zemědělství mohou mít perspektivu dodávky malé zemědělské techniky, zahradnických a lesnických strojů.

V oblasti spotřebního zboží bude i nadále růst poptávka po nábytku, obuvi, oděvech, i když ve vztahu k těmto položkám stát provádí poměrně silnou ochrannářskou politiku. Perspektivu mají domácí elektrospotřebiče, kde končí doba použitelnosti posledních sovětských výrobků, a domácnosti mají tendenci obnovovat zejména bílé zboží. Mezi další perspektivní spotřební zboží patří sklo a porcelán. V oblasti chemie se může jednat o komponenty k výrobě čistících prostředků, barev, laků a rovněž o léky a farmaceutické preparáty pod.

Je potřeba se rovněž soustředit na stavebně investiční činnost v souvislosti s očekávaným rozvojem výstavby supermarketů a oživením bytové výstavby na Ukrajině. V souladu s uvedeným mohou být perspektivní dodávky stavebních materiálů /instalační, teplo- a hydroizolační materiály, střešní systémy, barvy, omítkové a Štukové směsi, keramika a sanitami materiály/.

Rostoucí poptávka se dá rovněž očekávat v oblasti dopravních prostředků /osobní automobily/ a zařízení a materiálů pro oblast telekomunikaci.

Mnohé větší projekty související s realizací dodávek českého zboží na Ukrajinu souvisí spotřebou vytváření finančních mechanismů umožňujících jejich realizaci. Většinu z těchto projektů nelze realizovat bez existence větších úvěrových programů zajištění proti dodávkám zboží do ČR, nebo jiných států s finančním vyrovnáním v rámci sekundárních /podpůrných/ obchodů. Začíná se rovněž výrazněji projevit účast českých firem na projektech, financovaných investory 2 třetích zemí /např. PSJ Holding - výstavba supermarketu Billa v Kyjevě a příprava výstavby v dalších městech/.

Nejdůležitější Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu

Mezi důležité projekty vzájemné obchodní a výrobní spolupráce patří dodávka kotle pro město Kyjev /Kyjevenergo/ v celkové hodnotě 3,5 milionu EUR. Dodavatelem uvedeného zařízení je firma Alstom Power, s.r.o. Brno. Projekt je financován z úvěru IBRD v celkové hodnotě 250 milionů USD.

Ze zmíněného úvěru IBRD se v roce 2001 financuje dodávka zařízení pro Kyjevenergo /telekomunikační technika, řídicí systém a příslušenství/, vyráběného česko italským společným podnikem TTC-Marcom, s.r.o. Hodnota dodávky je 500 tisíc EUR.

Mezi další významné projekty patřil projekt modernizace a zvýšení bezpečnosti ukrajinských jaderných elektráren. Tato spolupráce se soustředila na dodávky jaderných pohonů a armatur. Zajištění těchto operací bylo a značné míry závislé na možnostech vytváření mechanismů proti dodávkám zboží z Ukrajiny, jelikož ukrajinská strana není schopna v plném rozsahu finančně hradit uvedené dodávky z ČR. Značný podíl již realizovaných dodávek není doposud ukrajinskou stranou uhrazen. Na zmíněných projektech se podílely firmy Škoda jaderné strojírenství, Opavské armatury a Motokov. Další realizace projektů dodávek zařízení firmy Škoda a.s. bude záviset na vyřešení otázky vysoké zadluženosti ukrajinské strany dosahující přibližně 9 milionů. USD.

Ke "zmrazení" spolupráce došlo při přípravě výroby tramvají v rámci zřízeného česko ukrajinského společného podniku Tram-Jug v Dněpropetrovsku. Nehledě na to, že ukrajinská strana formálně poskytla vládní garanci na uvažovaný projekt, nebyla splněna jedna z dalších podmínek, kterou je zaplacení 15%-ní zálohy ze strany ukrajinského odběratele zboží.

Nelze opomenout rovněž projekty modernizace ukrajinských podniků na výrobu umělých hnojiv /VAT Dněproazot, AT Azot, Severodoněcký PO Azot/, na jejichž realizaci se podílí Česká firma Chepos Engeneering Brno.

Probíhá spolupráce podniků Sklářny Kavalier a Poltavského závodu medicínského skla, který je zmíněným českým podnikem z více než 50% vlastněn. Realizace dodávek tažných linek a další investice do podniku souvisí se záměrem rozšíření vlastních výrobních a obchodních aktivit v oblasti medicínského a laboratorního skla nejenom na Ukrajině, ale prostřednictvím již zavedené obchodní sítě i do dalších zemí, jako je Bělorusko, Rusko a pobaltské státy.

Firma PST Ostrava, a.s. vytvořila na Ukrajině /Rivne/ společný podnik PST-Ukrajina. Uvedený podnik se zabývá brokerskou činností, celním odbavováním zbožových zásilek na Ukrajinu, vytěhováním kamionové dopravy v obou směrech a rovněž zahraniční obchodní činností a distribucí zboží na místním trhu.

Rozvojová pomoc poskytovaná Českou republikou

V letech 1996 až 2000 byly Českou republikou realizovány tyto projekty rozvojové pomoci:

Název projektu	Příjemce	Rok	Hodnota
Rekvalifikace a profesní příprava ukrajinských stážistů-odbomlůk	Kabinet ministrů Ukrajiny	1996	700 tis. Kč

Privatizace státního majetku na Ukrajině, rozvoj trhu cenných papírů	Fond státního majetku	1996	4 mil. Kč
Aktivní rozvoj podnikání na Ukrajině	Min. Ekonomiky	1996	500 tis. Kč
Informační podpora rozvoje vnějších ekonomických vztahů	Min. vněj. ekon. styků a obchodu	1996	2 mil. Kč
Podpora privatizace agro průmyslového komplexu Ukrajiny	Min. Zemědělství a Výživy	1996	500 tis. Kč
Rekvalifikace a profesní příprava ukrajinských stážistů-odborníků	Kabinet ministrů Ukrajiny	1997	1 mil. Kč
Pomoc při uskutečn. privatizace- na Ukrajině	Fond státního Majetku	1997	2 mil. Kč
Zdravotnická pomoc zemím postiženým Černobyl. havárií /Ukrajina+Bělorusko/	Ministerstvo zdravotnictví	1997	2,5 mil. Kč
Pomoc při modernizaci atomových elektráren na Ukrajině	Energoatom /Ministerstvo energetiky/	1997 1998 1999 2000	5 mil. Kč 6 mil. Kč 10 mil. Kč 7 mil. Kč
Modernizace a rekonstrukce čerpacích stanic v souladu s evropskými technickými, normami	Nacionální plynová společnost a, Vižgorod	1999 2000	7 mil. Kč 9 mil. Kč

Vyhodnocení poptávek po českém zboží, službách a výrobní kooperaci

Na Ukrajině existuje o vytváření prodejních sítí automobilů značky Škoda. Množí se rovněž poptávky na dovoz zařízení pro čerpací benzínové stanice v souvislosti s modernizací zatím poměrně zastaralé sítě.

Hodnocení poptávek, které ZÚ Kyjev obdržel v průběhu roku 2000 /na základě služebních cest do jednotlivých oblastí Ukrajiny v rámci podnikatelských misí a výjezdních zasedání Trade-Clubu, anebo pasivně poštou, faxem, e-mailem/ ukazuje, že největší zájem z ukrajinské strany je o pšenici, sklo a skleněné výrobky, elektrické spotřebiče, stroje, přístroje a zařízení, výrobky potravinářského průmyslu, papír, léky, krmiva, dřevěné výrobky /nábytek/, výrobky chemického průmyslu, plasty a pryžové výrobky.

Z dalších výrobků je patrný zájem o zařízení pro potravinářský průmysl /pekárny, mini pivovary/, plastové výrobky používané v potravinářském průmyslu /umělohmotné přepravky/, technologií a zařízení souvisejících s údržbou a opravu silnic, výrobky pro optickou telekomunikaci /kabely/, topná tělesa, klimatizaci, vzduchotechniku, obuvnické výrobky, kancelářské potřeby, bytovou techniku.

Zájem o výrobní kooperaci existuje téměř ve všech průmyslových odvětvích - potravinářství, výroba krmiv, lehký průmysl, strojírenství a pod. Nehledě na výše uvedené dochází k realizaci těchto nabídek jenom ve velmi malé míře. Mezi nejhlavnější příčiny patří byrokratické překážky ze strany ukrajinských státních orgánů a skutečnost, že ocenění nabízené možnosti kooperace ukrajinskou stranou často neodpovídá reálné skutečnosti /zdůrazňovaný "ohromný vědecký a technologický potenciál" je potřeba vždy prověřit na místě/.

Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců

Na Ukrajině se velmi pomalu rozvíjí síť samostatných distributorů zboží, schopných odebírat větší dodávky s kontinuální realizací v rámci své obchodní sítě. Nerozvinutost prodejních sítí ztěžuje a prodražuje dodávky zboží především spotřebního charakteru, čehož důsledkem je poměrně pasivní postoj ze strany českých výrobců k prosazování /vývozu/ svých výrobků na zdejšímu trhu /mnohé české firmy jsou ochotny prodat své zboží jenom ze skladu v ČR za podmínky okamžitého placení při odběru/.

U rychle- a středně obrátkového zboží /například spotřební zboží a stavební materiály/ je pro dovozce již téměř nezbytně nutné držet patřičné objemy uvedeného zboží "na skladu". Doby, kdy ukrajínští odběratelé jezdili sami do Česka na nakupovali jej v paritě EXW již téměř pominuly.

Současný trh a konkurence diktuje nutnost prodeje zboží již standartně propuštěného do oběhu /po proclení apod./. Na základě uvedených skutečností doporučujeme českým dovozcům vytvářet síť dealerů po celém území Ukrajiny a mít v čele této prodejní struktury Českého manažera, který bude řídit celý proces distribuce na Ukrajině.

V případě dodávek technologických celků, strojů a zařízení je výhodnější nechat se zastupovat technicky a obchodně zdatným partnerem /může být i Ukrajinec/, který bude mít zákazníky blíže v dosahu, více porozumí jejich požadavkům a bude schopen operativněji zajistit i záruční a pozáruční servis. V neposlední řadě také obvykle lépe ohlídá hladký průběh plateb za dodané zboží, nebo služby.

České investice na Ukrajinu

Celkový objem českých přímých investic do ukrajinské ekonomiky dosáhl ke konci roku 2000 hodnoty přesahující 34,6 mil. USD, přičemž v roce 2000 měl jejich čistý vklad hodnotu 12,5 milionů USD.

Nejvýraznější dosavadní přísun investic byl zaznamenán do obchodní infrastruktury a veřejného stravování /33%/, potravinářského průmyslu /22%/, výroby zdravotnických potřeb /8%/, chemického průmyslu /7%/, dřevařského a papírenského průmyslu /6%/, finančnictví /4%/, lehkého průmyslu /2%/ a strojírenského průmyslu /2%/.

Největší přísun investic v roce 2000 byl zaznamenán v obchodu a veřejném stravování, potravinářském průmyslu, chemickém průmyslu a dopravě.

Přehled celkového objemu českých investic do nejvýznamnějších odvětví ukrajinského hospodářství a jejich čistého přílivu v roce 2000 dokumentuje následující tabulka:

	Celkový objem investic (tis. USD)	Z toho v roce 2000 (tis. USD)
Česká republika celkem	34575,5	12501,9
Průmysl celkem	17169,6	3820,5
z toho:		
- potravinářský průmysl	7573,2	1875,2
- zdravotnická výroba	2852,3	0,0
- chemický průmysl	2506,5	1782,8
- dřevařský a papírenský průmysl	2204,8	73,0
- lehký průmysl	696,0	-44,8
- strojírenství a kovo obráběcí průmysl	650,8	106,5
/kromě zdravotnické výroby/		
- petrochemický průmysl	100,4	-7,9
Zemědělství	1385,0	162,8
Doprava	826,8	528,2
Stavebnictví	321,9	-8,7
Obchod a veřejné stravování	11541,4	8659,7
Finanční sektor	1500,5	-991,9

Zpracováno Ukrajinsko-českou informačně-analytickou službou (UCIAS), Praha, 2001